

Sprawozdanie z realizacji w latach 2019 - 2021 „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2019 – 2023”

Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2019 - 2023 został przyjęty uchwałą Nr IX/166/2019 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 19 września 2019 roku. Uchwała została opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 22 października 2019 roku pod pozycją Nr 5204. Program stanowi kontynuację Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2014 – 2018 przyjętego uchwałą Nr XLI/609/2014 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 27 marca 2014 roku (Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 12 maja 2014 roku pozycja Nr 2010).

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710 z późn. zm.) Prezydent sporządza, co 2 lata, sprawozdanie z realizacji Programu, które przedstawia Radzie Miejskiej.

Celem przyjętego w 2019 r. programu jest określenie kierunków działań i zadań służących poprawie stanu zachowania zabytków, eksponowaniu walorów krajobrazu kulturowego, wykorzystaniu zabytków dla potrzeb społecznych, gospodarczych i edukacyjnych oraz poprawa kondycji dziedzictwa kulturowego.

W Programie określone zostały 3 cele perspektywiczne, na które składają się cele operacyjne, w ramach których zaplanowano do realizacji zadania oraz dotyczące ich propozycje działań.

Dla celu perspektywicznego 1. UTRZYMANIE I WYKSPONOWANIE ZACHOWANYCH ZASOBÓW I STRUKTURY KRAJOBRAZU KULTUROWEGO, wyznaczono 3 cele operacyjne:

Cel 1. Budowa gminnego systemu ochrony i opieki nad zabytkami oraz kształtowania krajobrazu kulturowego, w ramach którego zrealizowano zadania, takie jak:

- 1) prowadzenie i aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków:
od 2013 roku prowadzona jest gminna ewidencja zabytków, zawierająca zabytkowe budynki, układy urbanistyczne, parki, cmentarze, stanowiska archeologiczne. Jest na bieżąco aktualizowana poprzez wykreślenia i nowe wpisy. Udostępniona jest na stronie: www.bip.koszalin.pl wraz z mapą geoprzestrzenną oraz w siedzibie Urzędu Miejskiego w formie zbioru kart adresowych zabytków;
- 2) sporządzanie planów miejscowych dla obszarów miasta:
do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wprowadzono ustalenia, których celem było utrzymanie i ochrona obszarów najcenniejszych kulturowo. W 2019 r. przyjęto miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu Wodnej Doliny w Koszalinie (Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 25 października 2019 r., poz. 5321), w którym wyznaczono strefę „W III” ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych. W 2020 r. przyjęto miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu „Władysława IV- Śniadeckich - Bukowa” w Koszalinie (Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 14 maja 2020 r. poz. 2296), w którym wskazano obiekt Kościoła pod wezwaniem Świętego Kazimierza jako dobro kultury współczesnej. W 2021 r. przyjęto miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego w Koszalinie pomiędzy ulicami: Marszałka Józefa Piłsudskiego, Tytusa Chałubińskiego, Leśną, Mieczysława Karłowicza, Promykową, Słoneczną oraz granicą lasu w Koszalinie (Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 23 kwietnia

2021 r. poz. 1700), w którym wyznaczono strefę „B” ochrony układów przestrzennych oraz objęto ochroną obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków. Ponadto rozpoczęto 4 procedury zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz sporządzany jest projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Sarzyna, w których zostaną uwzględnione przepisy dotyczące ochrony zabytków. Obecnie 68% powierzchni inwestycyjnej miasta (nie obejmujące terenów lasów w granicach administracyjnych miasta) objęta jest zapisami planów miejscowych;

- 3) sporządzanie projektu uchwały w sprawie zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzajów materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane na terenie Koszalina:
trwają prace projektowe, jeszcze w tym roku projekt przedłożony zostanie mieszkańcom Miasta i przedsiębiorcom pod dyskusję w ramach poszerzonych konsultacji społecznych,
- 4) utrzymanie (doskonalenie) poziomu wiedzy o zasadach, formach, metodach opieki nad zabytkami i ochrony zabytków:
pracownicy Wydziału Architektury i Urbanistyki, zgodnie z zakresem merytorycznym danego stanowiska, doskonalą swoją wiedzę o zasadach i formach ochrony zabytków poprzez śledzenie na bieżąco wszelkich zmian w przepisach związanych z zabytkami i ich ochroną;
- 5) w ramach realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2017-2026 Miasta Koszalina, przygotowano przetarg na zadanie: termomodernizacja budynków mieszkalnych przy ul. Piłsudskiego 26 i 28 (przetarg ogłoszono 30.07.2021r.).

Cel 2. Budowa zintegrowanego systemu ochrony wartości kulturowych i przyrodniczych:

na bieżąco realizowane są prace w zakresie utrzymania zieleni i czystości na terenach parków miejskich, w ramach których przeprowadzono cięcia sanitarne drzew. Trwają prace w ramach zadania „Rewitalizacja parku im. Tadeusza Kościuszki przy Bibliotece Wojewódzkiej w Koszalinie”, w ramach których przewidziano między innymi: wykonanie alejek parkowych, elementów małej architektury oraz oświetlenia.

Cel 3. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania, w ramach którego zaplanowano zadania, takie jak:

- 1) monitoring stanu zachowania zabytków w zasobach komunalnych, prowadzony na bieżąco;
- 2) dofinansowywanie z budżetu miasta Koszalina prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach nie będących własnością gminy: w październiku 2019 r. Rada Miejska w Koszalinie udzieliła dotacji celowej na interwencyjne prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy wieży widokowej na Górze Chełmskiej w Koszalinie na kwotę 19 330,00 zł. W maju 2021 r. wpłynął wniosek Parafii Prawosławnej pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogurodzicy w Koszalinie, w sprawie udzielenia dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków: Kościele Prawosławnym pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogurodzicy w Koszalinie na kwotę 31 832,34 zł. W czerwcu 2021 r. wpłynął Parafii Rzymskokatolickiej pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Koszalinie w sprawie udzielenia dotacji celowej na interwencyjne prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków: Kościele pw. św. Józefa Oblubieńca NMP w Koszalinie na kwotę 122 370 zł. Obie dotacje zostały przyznane przez Radę Miejską w Koszalinie we wrześniu 2021 r.;
- 3) ze względu na konieczność zapewnienia środków finansowych niezbędnych do zwalczania pandemii COVID-19, zostało wstrzymane postępowanie mające na celu wyłonienie wykonawcy projektu budowlanego na prace konserwacyjne odrestaurowanych w latach 2005 – 2009 odcinków murów obronnych;

- 4) na bieżąco realizowano opiekę nad historycznymi nekropoliami miasta Koszalina (tj. na terenie cmentarzy ewangelickich i żydowskiego) w zakresie prac utrzymania zieleni i czystości.

Dla celu perspektywicznego 2. FUNKCJONOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO W PROCESACH AKTYWIZACJI SPOŁECZNEJ I EKONOMICZNEJ, wyznaczono 2 cele operacyjne:

Cel 1. Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości, w ramach którego zrealizowano poszczególne zadania:

- 1) w ramach budowy produktu turystycznego „Kultura Jamneńska”, w Zagrodzie Jamneńskiej zrealizowano:
 - w roku 2019:
 - warsztaty cykliczne dla dzieci i dorosłych (w tym seniorów) z zakresu ceramiki i plastyki obrzędowej; odbyło się 141 zajęć dla 2017 uczestników,
 - 8 lekcji muzealnych dla 177 osób,
 - 7 Jarmarków Jamneńskich, w których wzięło udział 195 wystawców,
 - Seminarium Jamneńskie (7 prelegentów, 38 słuchaczy);
 - w roku 2020:
 - warsztaty z ceramiki i plastyki obrzędowej dla ww. grup odbiorców (138 zajęć, 1174 uczestników),
 - Jarmark Jamneński (15 wystawców),
 - Świątowy Dzień Dziergania w Miejscach Publicznych (10 uczestniczek),
 - Dzień Ojca w Zagrodzie Jamneńskiej (23 uczestników);
- 2) prowadzono działania promocyjne w oparciu o informacje przekazywane przez instytucje kultury, w tym Muzeum w Koszalinie (strona www.koszalin.pl, Facebook, Instagram, www.muzeum.koszalin.pl), upowszechniające między innymi produkt turystyczny „Kultura Jamneńska”;
- 3) udostępniono publikacje zawierające informacje o koszalińskich zabytkach, a także informator „Turystyczny Koszalin”, plan centrum miasta z opisem Staromiejskiej Trasy Turystycznej, informator rowerowy „Rowerowy Koszalin”, bezpłatną aplikację mobilną „Turystyczny Koszalin”.

Cel 2. Stworzenie warunków finansowych i organizacyjnych do opieki nad dziedzictwem kulturowym, w ramach którego podjęto uchwałę Nr XXXV/583/2021 w sprawie zmiany uchwały w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Zapisy uchwały zostały dostosowane do obowiązujących przepisów.

Dla celu perspektywicznego 3. POWSTANIE ŚWIADOMYCH WIĘZI LOKALNYCH SPOŁECZNOŚCI Z DZIEDZICTWEM KULTUROWYM I POTRZEBY JEGO ZACHOWANIA, wyznaczono 2 cele operacyjne:

Cel 1 Budowa świadomych więzi lokalnych społeczności z dziedzictwem kulturowym i potrzeby jego zachowania, w ramach którego zrealizowano zadania, takie jak:

- 1) przeprowadzono lekcje biblioteczne, również w formie on-line, wpisane w stałą ofertę Koszalińskiej Biblioteki Publicznej. W 2019 r. KBP zrealizowała 52 lekcje biblioteczne, w których udział wzięło 1326 uczestników. W 2020 r. odbyło się 15 zajęć przy udziale 434 uczestników. Tematy lekcji to między innymi:
 - „Ulice Koszalina” - wędrowka ulicami dawnego i współczesnego Koszalina – ukazana w przystępnej formie wraz z komentarzem pełnym ciekawostek na temat obiektów miejskich:

archiwalne fotografie i plany wzajemnie uzupełniają się z nowoczesnym i barwnym wizerunkiem miasta.

- „Podróż przez wieki - śladami koszalińskich ksiąg” - barwne dzieje miasta ukazane w najbardziej wartościowych świadectwach - księgach, kronikach oraz dokumentach, które stanowią bezpośrednie dziedzictwo i zapis historii naszego regionu;
 - „Historia Koszalina w zbiorach regionalnych Koszalińskiej Biblioteki Publicznej” - prezentacja dziejów Koszalina, będąca jednocześnie przewodnikiem po wydawnictwach gromadzonych w KBP i wprowadzeniem do samodzielnego korzystania z tych zbiorów;
 - „Ludzie i instytucje w historii Koszalina” - celem lekcji było ukazanie regionalnej tożsamości Koszalina poprzez prezentację znaczących postaci i instytucji funkcjonujących w mieście od przełomu XVIII wieku po czasy współczesne;
 - „Podróż przez dzieje Koszalina z mrówką Bogusławką” - ciekawa w formie propozycja dla dzieci w wieku do 10 lat. Dzieje Koszalina, po których interesująco oprowadza koszalińska mrówka Bogusławka;
- 2) stworzono grę miejską „Wytropić zbójców z Gracjanem”- w oparciu o legendę „O zbójcach z Góry Chełmskiej” zaprojektowano sylwetki zbójców, które umieszczono w różnych częściach miasta. Każda z postaci została opatrzona biogramem pisarza, fragmentem legendy jego autorstwa i kodem QR, odsyłającym do zakładki na stronie internetowej www.biblioteka.koszalin.pl;
- 3) w ramach popularyzatorskich działań wizualnych zorganizowano:
- wystawę upamiętniającą twórczość koszalińskiego rzeźbiarza Zygmunta Wujka. Wystawa towarzyszyła promocji książki „Zygmunt Wujek. Artysta nietypowy” autorstwa Anny Gut-Czerwonki,
 - wystawę prac artystów zrzeszonych w Koszalińskim Towarzystwie Fotograficznym Bałtyk „Cztery pory roku”;
 - „Znane i nieznanne zakątki Koszalina” wystawa pastelii Wala Jarosza prezentowana w oknach budynku głównego KBP. Projekt ten był realizowany w ramach stypendium artystycznego Miasta Koszalina. Zgodnie z założeniem powstały prace pokazujące w artystycznej formie zanikające struktury architektoniczne w naszym mieście;
- 4) muzeum w Koszalinie przeprowadziło w 2019 roku: 83 lekcji muzealnych (pięć tematów) dla 1718 uczestników; 9 zajęć plastycznych dla 196 osób; cykl 29 zajęć edukacyjnych Zima w Muzeum (podczas ferii zimowych) dla 602 dzieci; cykl Lato w Muzeum (podczas letnich wakacji) dla 84 uczestników; program edukacyjny (58 zajęć) Cztery pory tradycji – zwyczaje i obrzędy ludowe dla 1174 uczestników. W roku 2020 przeprowadzono 7 lekcji muzealnych (6 tematów) dla 115 uczestników, program Zima w Muzeum (28 zajęć dla 637 osób), program Lato w Muzeum (57 spotkań, 736 uczestników), 2 spotkania warsztatowe dla 24 seniorów;
- 5) zorganizowano Międzynarodowy Konkurs Fotograficzny dla Dzieci i Młodzieży: Muzealne spotkania z Fotografiami (161 uczestników, 550 nadesłanych prac);
- 6) w ramach promocji „znaczenia ziemi koszalińskiej dla nauk o Pomorzu”, zrealizowano między innymi następujące działania wpisujące się w to zadanie:
- „Koszalin Historie Zapomniane” w ramach cyklu filmów zaprezentowany został film opisujący wydarzenia z okresu walki ppor. Zdzisława Badochy „Żelaznego” z okupantem niemieckim, sowieckim oraz komunistycznym aparatem bezpieczeństwa. Przedstawiona historia zawierała również wątki dotyczące naszego miasta i regionu;

- promocja książki „Perła Bałtyku” autorstwa Zbigniewa Choińskiego oraz Zdzisława Pacholskiego. W czasie promocji, przybliżyli oni atrakcje przyrodnicze i krajobrazowe Środkowego Wybrzeża Bałtyku;
- 3 spotkania pt. „Z archiwum koszalińskiego rocka”;
- promocja książki autorstwa Eugeniusza Żubera „Koszalin współczesny w pigułce”;
- spotkanie on-line z Anną Wieczorek i Leszkiem Laskowskim, którzy przygotowali prezentację zdigitalizowanego zbioru dokumentów życia społecznego dotyczących Centralnych Dożynek '75 w Koszalinie. Spotkanie opatrzone komentarzem zostało nagrane i udostępnione na kanale YouTube Biblioteki;
- spotkanie w formie krótkich filmików z historykiem, archeologiem, autorem licznych publikacji na temat historii regionu, Andrzejem Kuczkowskim. Filmy zostały opublikowane na kanale YouTube Biblioteki;
- spotkanie on-line poświęcone Gracjanowi Bojarowi-Fijałkowskiemu. Rozmowa została zarejestrowana i udostępniona na kanale YouTube Biblioteki.

Cel 2 Promocja dziedzictwa kulturowego gminy, w ramach którego zrealizowano zadania, takie jak:

- 1) promocja wydarzeń kulturalnych w mediach ponadlokalnych i społecznościowych: Facebook, Twitter, YouTube, Instagram oraz publikacje w czasopiśmie;
- 2) w ramach rozbudowy sieci muzealnej, Muzeum w Koszalinie prowadziło prace konserwatorskie w ryglowej chałupie z Dąbek. Chałupa ze wsi Dąbki, znajdująca się na muzealnej posesji przy ul. Młyńskiej, w 2019 roku została poddana – wraz ze znajdującymi się wewnątrz drewnianymi zabytkami – procesowi fumigacji. W 2020 r. opracowano dokumentację konserwatorską dotyczącą usunięcia glonów ze strzechy. Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków wydał zalecenia konserwatorskie dotyczące zabezpieczenia przeciwogniowego budynku;
- 3) w ramach obchodów „Europejskich Dni Dziedzictwa 2019”, Muzeum zrealizowało dwie edycje akcji Koszaliński Regionalbus. Były to jednodniowe objazdy popularnonaukowe dla koszalinian zainteresowanych historią i zabytkami regionu. Pierwszy, zorganizowany 27 lipca pod hasłem „Na jamneńskim szlaku”, wiódł trasą: Koszalin – Sianów – Karnieszewice – Iwięcino – Sucha Koszalińska – Osieki – Mielno – Jamno – Koszalin. Drugi, 21 września, nosił tytuł „W drodze odkrywamy skarby regionu” i prowadził między miejscowościami: Koszalin – Konikowo – Manowo – Osetno – Kościernica – Szczeglino – Manowo – Koszalin. W wyjazdach wzięły udział 92 osoby;
- 4) w dniach 20 – 24 maja 2020 r. odbyły się Dni Koszalina 2020 on-line, w ramach których przedstawiono sylwetkę Gracjana Bojara-Fijałkowskiego - autora regionalnych legend.

Podsumowanie

Ze względu na ograniczenia funkcjonowania szeregu jednostek, w tym jednostek kultury oraz oświaty, w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, część z zaplanowanych działań zostało przesuniętych na czas, w którym warunki epidemiczne pozwolą na ich realizację. Mimo ograniczeń jednostki w miarę możliwości realizowały poszczególne cele Programu, wiele zadań dla

poszczególnych celów określonych w Programie było konsekwentnie realizowanych, a struktura krajobrazu kulturowego została utrzymana i chroniona zapisami planów miejscowych sporządzanych dla obszarów najcenniejszych kulturowo. Gminna Ewidencja Zabytków jest udostępniona na stronie: www.bip.koszalin.pl oraz w siedzibie Urzędu Miejskiego i jest na bieżąco aktualizowana. Prowadzony jest ciągły monitoring stanu zachowania zabytków w zasobach komunalnych. Przyznawane są dotacje na prace przy zabytkach według określonych zasad. Dziedzictwo kulturowe jest promowane poprzez działania aktywizujące społeczeństwo. Wydawane są publikacje zawierające informacje o koszalińskich zabytkach. W ramach tworzenia świadomych więzi lokalnej społeczności z dziedzictwem kulturowym prowadzone są lekcje biblioteczne, lekcje muzealne, konkursy wiedzy o historii, przeprowadzane są gry edukacyjne i terenowe. Organizowane są wystawy stałe i czasowe ma temat historii regionu i zabytków. Odbywają się spotkania, konferencje popularnonaukowe z osobistościami ze świata nauki i kultury.